

Otázka: Filosofie

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Anet

- na počátku soubor veškerého vědění – příroda, astronomie, geologie, matematika, architektura, umění, ...

- dnes – věda o obecných otázkách bytí a jsoucna

- obory:

- ontologie (metafyzika)
- gnozeologie (noetika)
- hermeneutika
- etika
- filosofická antropologie
- dějiny filosofie

A) ONTOLOGIE:

- *podstata bytí*

- onto = bytí, meta = za, physis = příroda, lotos = poznání

- řešení:

1. materialismus

- hmotná podstata
- hmota - něco hmatatelného, složená z částic, síla nebo energie
- př. živelný, atomistický

2. idealismus

- nehmotná podstata, ale ne Bůh
- Platon - idee = vzory
- podstata je mimo dosah jedince → objektivní idealismus
- podstata je spojená se subjektem nebo v něm existuje → subjektivní idealismus

■ solipsismus - podstata je spojená s konkrétním vědomím člověka

- další pojmy:

- transcendentní - podstata světa existuje mimo dosah vědomí člověka → je nepoznatelná
- imanentní - podstata je v blízkosti člověka → je poznatelná
- teismus - podstata má božské vlastnosti
- ateismus - podstata nemá božské vlastnosti - popírání teismu

- predestinace - náš život je předurčený, žádná možnost ovlivnit vlastní osud
- dualismus - podstata je hmotná i nehmotná
- panteismus - nehmotná podstata bytí je všude kolem nás
- deismus - na počátku byl Bůh, ale dál se vše odvíjí podle zákonů přírody

B) GNOZELOGIE - NOETIKA:

- noesis = myšlení, gnosis = poznání, epistéme = vědění
- otázka: *Je podstata bytí poznatelná?*
- řešení: ano, ne, částečně
 - agnosticismus → ne
 - gnosticismus → ano
- doplňující otázka: *Co je pro poznání nejdůležitější?*
 - empirismus → zkušenost
 - senzualismus → smysly
 - racionalismus → rozum
- verifikace - ověření poznatků
- hermeneutika - poznatky se mají předávat jako informace

C) ETIKA:

- otázka: *Co je dobro, co je zlo?*
- co je chápáno jako obecné zlo a dobro

Lidská svoboda, statečnost, spravedlnost, ...

- obecný mravní zákon: pravidlo, které by měli všichni respektovat, aby zlepšili mezilidské vztahy

D) FILOSOFICKÁ ANTROPOLOGIE:

- otázky: *Šance člověka na přežití* (jeho vývoj do budoucna)

Osudovost – je člověk skutečně tím, kdo řídí svůj osud?

Postoj člověka k tradicím, ...

VZTAH FILOSOFIE A ...

... mytologie:

- otázka o podstatě všeho
- liší se – mytologie vše vysvětluje nadpřirozenými příčinami → víra
- filosofie hledá podstatu v něčem přirozeném → poznatky; **skepse** – přijímá poznatky, ale nevěří jim úplně
- **tabu** = zákazy, příkazy
- porušení → trest
- základy morálky

... věd:

- řeší konkrétní otázky, které se týkají jejich oboru
- poskytují filosofii dílčí poznatky

... světového názoru:

- představa člověka o světě (jak*, proč*, ...) → věda X víra
- filosofie ovlivňuje představy o světě

INDICKÁ FILOSOFIE:

- 3000 př. n. l.
- z eposů, náboženských spisů (Védy)
- podmínky * - osady - u moře, Indus, Ganga
- 2000 př. n. l. - zotročení původních obyvatel
- Áriové → prameny z arské kultury
- obsah Véd, hinduismus
- VÉDY:
 - 4 základní spisy
 - každý spis se dále dělí na 4 oddíly

A) Mantry = náboženské písně a modlitby

B) Bráhmy - bráhmán - duchovní

- obsahují „návod“ pro duchovní → souhrn duchovních obřadů

C) Aranjáky = písně lesních mužů (poustevníků)

D) Upanišády = základ hinduistického náboženství (výklad světa, smysl života)

= tajné nauky

- přístupné pouze bráhmánům

- VÝCHODISKA FILOSOFIE:

• podstata - **bráhma** = podstata vesmíru a světa jako celku

átmán = podstata jedince (člověka)

• stěhování duší = **reinkarnace**

- záleží na chování člověka v jednom životě → duše bude potrestána nebo pochválena (vyvanutí z cyklu reinkarnace)

- smysl života:

• člověku by se mělo díky dobrému životu podařit splynout s duší světa → duše vysvobodí z koloběhu života

• vysvobození = **mókša**

• jak? - žít v souladu s pravidly (řádem) = **dharma**

→ smířit se s životní poutí a přijmou **karmán**

- životní cesta (karma) - odříkání (**askeze**) → člověk by měl žít v chudobě a nemít žádné touhy

POVÉDSKÁ FILOSOFIE:

- 500 př. n. l. – současnost
- změny – nové představy o výkladu světa

	VÉDSKÁ FILOSOFIE	POVÉDSKÁ FILOSOFIE
Nositel	Bráhmán (vyvolený)	Autoři (zakladatelé) směrů
Autor	Neznámý	Konkrétní osoba
Jazyk	Vzdělaných	Prostého lidu
Množství učení	1 výklad	Více směrů

- 3 směry:

(a) Materialismus čarváka:

- podstata = hmota
- hmota = 4 elementy
- morálka – omezuje člověka v normálním životě, pro materialisty neexistuje
- bráhmán – zloděj, lotr, blázen a šašek
- X obětování – podle nich je zbytečné (protože bráhmáni si obětiny nechávají)
- smysl života – po smrti nic není
- záleží na pozemském životě
- nejsou duše

(b) Džinismus:

- zakladatel - Mahávíra (velký hrdina)
 - podstata bytí: - **džíva** = duše světa, božská podstata
- = symbol dokonalosti, dobra, spravedlnosti, ...

adžíva = hmota, symbol nedokonalosti a zla

- adžíva znehodnocuje džívu ← spojení džívy a adžívy

► projev zla ve světě, v člověku a v životě

- je možné odstranit zlo? → cesta nápravy = askeze
- áhimsá = nečiň zla ničemu živému

(c) Buddhismus:

- zakladatel - Buddha (Osvícený, Sithártha)
- tradiční - Indie
- dnešní - různé podoby
- podstata: - přístup k životu - **samsára** = koloběh = převtělování
- **nirvána** = rovnováha duše, klid

- vyhasnutí - duševní klid

- 4 pravdy:

i) život je utrpení

ii) příčinou utrpení jsou naše požadavky

iii) odprostit se od žádostí

iv) pro zbavení se žádostí se musíme vydat (podstoupit) na osmidílnou stezku života

(dodržování mravních pravidel) - žít mravně - nelhat, nekrást, ...

- žít moudře - přemýšlet o tom, co dělám

- ovládání své mysli (emocí)

► nirvána (vyvanutí) - meditace, logická negace

(uvědomělé rozhodování)

ČÍNSKÁ FILOSOFIE:

- 400 př. n. l. - do Evropy, Čína do té doby izolována od světa

- 2. - 3. tisíciletí př. n. l. - 1. společnosti

- etapy: 600 - 200 př. n. l. = starověk - konfucianismu

200 - 1000 n. l. = středověk - buddhismus

1000 - současnost = novověk - novokonfucianismus

- filosofie zaměřená na etiku

- Konfucius - asi 555 př. n. l.

- velmi vzdělaný, podílel se na státní správě, sbíral veškeré poznatky a vědomosti tehdejší společnosti → zachoval čínské myšlení

- písmo - sjednocující prvek tehdejší kultury

1. výklad světa:

- 1. kniha (z 5 spisů) Kniha proměn

- vychází z úvahy, že svět a jeho podstata jsou založeny na dvou protichůdných principech jing a jang
- **jang** = světlo a dokonalost, symbol duševna
- mužský princip
- **jing** = hmota a tma
- ženský princip
- kombinací čar jing (přerušovaná) a jang (plná) vznikají **trigramy** (trojice čar)
- každý trigram něco symbolizuje

2. úvahy o morálce

- člověk by měl být vzdělaný a usilovat o blaho ostatních
 - měl by být spravedlivý, ušlechtilý a mít smysl pro zodpovědnost
 - mravní zákon - aurea regula (zlaté pravidlo)
- NEDĚLEJ DRUHÝM TO, CO NECHCEŠ ABY ONI DĚLALI TOBĚ